

Ministrstvo za kulturo

Maistrova ul. 10
1000 Ljubljana

Št. 55/2024
Ljubljana, 25. 1. 2024

Zadeva: Pripombe na predlog Zakona o medijih

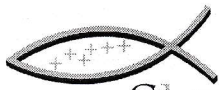
Spoštovani!

V odprtem roku vam v imenu Katoliške cerkve pošiljamo pripombe na predlog novele Zakona o medijih (v nadaljevanju: ZMed-1). V sami stvari navajamo, kot sledi:

Katoliška cerkev meni, da je predlog novele ZMed-1 ustavno sporen, saj v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije in mednarodnimi pogodbami omejuje zagotovljene svoboščine. Predlog novele ZMed-1 v 48. členu na novo določa, da »ni dovoljeno objavljanje oglasov in drugih plačanih obvestil verskih skupnosti (verska propaganda). Menimo, da predlagana prepoved ni sorazmerna, saj se s predlagano določbo prepoved kakršnega koli oglaševanja za verske skupnosti širi na Slovensko tiskovno agencijo in medije, ki jih izdajajo samoupravne lokalne skupnosti ali druge pravne osebe javnega prava ali ki so v neposredni ali posredni večinski javni lasti.

Svoboda izražanja vključuje svobodo izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Ta je zagotovljena tudi z Evropsko konvencijo za človekove pravice (v nadaljevanju: EKČP) in v sodni praksi sodišča postavljena na pedestal najvišjih vrednot civiliziranega sveta. Izpovedovanje vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju je svobodno. S predvideno prepovedjo obvestil, vabil in poročil o verskih dogodkih, npr. tudi na lokalni ravni, bo predlog zakona nedopustno posegel v versko svobodo, kot izhaja iz 41. člena Ustave Republike Slovenije in 2. člena Zakona o verski svobodi ter iz 9. člena EKČP, pa tudi svobodo izražanja iz 39. člena Ustave Republike Slovenije in 10. člena EKČP. Posredno takšne prepovedi predstavljajo tudi kršitev ustavno zagotovljene pravice do zbiranja in združevanja.

Iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice izhaja, da je z vidika spoštovanja 9. člena EKČP, ki opredeljuje svobodo mišljenja, vesti in vere, pri omejevanju verskega oglaševanja treba razlikovati med oglasi, ki so zgolj »informativni« ali »opisni«, in med komercialnimi oglasi, ki ponujajo predmete, vsebine za prodajo, pri čemer (le) slednjih ne štiti 9. člen in jih je posledično mogoče omejiti (X. in Scientološka cerkev proti Švedski, Odločba Komisije z dne 5. maja 1979). Opozarjamo, da predlog ZMed-1 ne opredeljuje tovrstnega ločevanja, ampak na splošno verskim skupnostim v vseh javnih medijih v državi preprečuje vsakršno oglaševanje ali obveščanje pod izrazom »verska propaganda«.

SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA

Katoliška cerkev predlaga, da se izraz »verska propaganda«, ki ga primerjalno-pravno v pomenu, kot ga opredeljuje predlog zadevnega predloga ZMed-1, ne najdemo v evropski in primerjalni ureditvi, nadomesti z ustrežnejšim izrazom. Slovar slovenskega knjižnega jezika (Fran) namreč propagando opredeljuje kot »načrtno razširjanje, pojasnjevanje političnih, nazorskih idej z namenom, da se uresničijo«, »namerno prikrivanje, potvarjanje česa z namenom, da se politično, ideološko vpliva« (slabšalno) in »javno opozarjanje na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti, z namenom pridobiti kupce, obiskovalce«. Jasno je, da predlog ZMed-1 termin propaganda uporablja v vsebinsko bistveno drugačnem kontekstu, ki naj bi zajemal vsakršne informiranje s strani verskih skupnosti, in v predlaganem pomenu lahko izhaja iz napačnega oziroma necelovitega razumevanja raznolikih dejavnosti verskih skupnosti. Katoliška cerkev predlaga, da se navedeni izraz nadomesti bodisi z izrazom »versko oglaševanje« oziroma še veliko primerneje z izrazom »vedenjsko oglaševanje«, kar izhaja tudi iz prizadevanj na evropski ravni. S tem bi država na javne medije smiselno razširila prizadevanja Evropske unije glede prepovedi ciljno usmerjenega oglaševanja na podlagi občutljivih podatkov, oziroma verskih in drugih svetovnonazorskih prepričanj, spolne usmerjenosti in rasnega ali etničnega porekla.

Katoliška cerkev meni, da bi bilo smiselno in splošno koristno, da bi nova slovenska medijska zakonodaja sledila evropskim usmeritvam glede omejevanja vseh usmerjenih občutljivih oglasov, ki lahko izkorišča ranljivost ljudi, kar lahko povzroča obsežne manipulacije, namesto da kar na splošno prepoveduje vsakršno informiranje s strani verskih skupnosti. Informiranje in obveščanje verskih skupnosti o določenih dogodkih tudi v javnih glasilih, npr. glede miklavževanja, ogleda jaslic, dobredelnih koncertov ipd., tudi logično in namensko izhaja iz Zakonom o verski svobodi, ki v prvem odstavku 5. člena cerkve in druge verske skupnosti opredeljuje kot splošno koristne organizacije, in ki v drugem odstavku istega člena še dodatno določa, da država spoštuje identiteto cerkva in drugih verskih skupnosti in vzpostavlja z njimi odprt in trajan dialog ter razvija oblike trajnega sodelovanja.

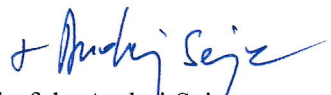
Katoliška cerkev predlaga tudi črtanje omejitve iz 73. člena predloga ZMed-1, ki omejuje pravico do kratkega radijskega poročanja o verskih obredih.

V predlogu ZMed-1 za oba navedena člena, ki omejujeta svobodo veroizpovedi in tudi izražanja, v obrazložitvi členov tudi ni nobenih dodatnih pojasnil, ki bi pojasnjevala določbi in tudi ne, ali so takšni ukrepi sorazmerni in nujni v demokratični družbi. V tem smislu predlog ZMed-1 v določenih delih nasprotuje samemu sebi, saj med temeljna načela vključuje spodbujanje pluralizma, novinarske avtonomije, raznolikost medijskih glasov, hkrati pa enoznačno neutemeljeno diskriminira verske skupnosti in objavljanje njihovih dogodkov ter vabil.

Dodatno, Republika Slovenija je zavezana mednarodnopravnim obveznostim meddržavnega sporazuma s Svetim sedežem, ki je po hierarhiji pravnih aktov nad zakoni in ga je predlagatelj zakona očitno povsem spregledal. Republika Slovenija je namreč zavezana Katoliški cerkvi zagotavljati svobodo delovanja, bogočastja in kateheze ter enako kot drugim pravnim osebam zasebnega prava pravico dostopa do vseh javnih sredstev obveščanja. V predlogu navedeni zgoraj izpostavljeni določbi temu nasprotujeta in s tem kršita zaveze sporazuma.

Katoliška cerkev zaradi vsega navedenega poziva, da se sporne določbe ustrezno popravijo na način, da se prepoved objavljanja oglasov in drugih plačanih obvestil verskih skupnosti in omejevanje pravice do kratkega poročanja o verskih obredih preko radijskega programa črtata iz predloga ZMed-1.

V Katoliški cerkvi si želimo, da bi bil slovenski medijski prostor odprt, pluralen in bi spodbujal k spoštljivemu javnemu diskurzu in izražanju. Vsako vnaprejšnje in splošno omejevanje določene skupine državljanov pri participaciji v javnem prostoru je ustavno sporno in nedopustno. Ob tem se zavzemamo in podpiramo jasnejše določbe tudi v predlogu ZMed-1, ki bi še dodatno sankcionirale sovražni govor. Omejevanje svobodnega obveščanja o dogodki in delovanju verskih skupnosti v Sloveniji pa predstavlja nedopustno diskriminacijo državljanov na podlagi njihove verske pripadnosti, zato predlagamo, da ustrezno spremenite predlagano ureditev na način, ki bo skladen z ustavnim in mednarodnim pravom človekovih pravic.

Škof dr. Andrej Sajc
Predsednik SŠK

Poslano:
- gp.mk@gov.si

